

РОЛЬ БАТЬКІВСЬКОГО ТА ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРИ ТА ОСОБИСТОЇ СВІДОМОСТІ ДИТИНИ

І.М.Лукашенко

Україна, м.Запріжжя, Центр естетичного виховання

Хортицького району

Історією людства переконливо доведено, що соціокультурні традиції й закономірності розвитку, властиві певному народу, завжди знаходили пряме відображення у національних системах навчання та виховання, і завжди були й будуть продуктом емпіричного досвіду багатьох поколінь попередників, які прагнули зрощувати духовно сильних й фізично загартованих наступників. Система виховання, споруджена на міцному фундаменті культури рідного народу минулих епох, завжди є розвиненою й збагаченою формою етнічної педагогіки й апріорі наділена рисами національного характеру. Основи національної системи виховання проростають з давнини, яка стала формоутворюючим середовищем для появи перших педагогічних принципів, підходів, форм і методів виховної роботи, утвердження родинного виховання і сімейних духовних цінностей, формування національної свідомості.

Українську народну педагогіку науковці умовно поділяють на педагогіку народного календаря, педагогіку народознавства, козацьку педагогіку, українську національну систему виховання. Кожна з цих складових має свою власну концепцію, яка дає змогу розробляти різноманітні навчальні і виховні програми для дітей в умовах діяльності позашкільного закладу освіти, організовувати просвітницьку роботу з батьківською громадськістю, пропагувати цінності української народної традиції як основи автентичності світосприйняття. Таким чином забезпечуються сприятливі умови для розвитку особистості, формування підростаючих поколінь у дусі вірності заповітам батьків, українського патріотизму. Дієвим у вирішенні поставлених виховних завдань вбачається знайомий всім принцип дидактики: найефективніші шляхи пізнання пролягають від простого до складного, від близького до далекого, від рідного до чужого, від національного до міжнаціонального.

Батьки приводять дитину до позашкільного закладу освіти, сподіваючись на високий професіоналізм й творчу невгамовність педагогів, що поведуть нащадка за руку в світ мистецтв, забезпечать йому належне виховання й перепустку у світ високої духовності. Та впливу тільки педагога на формування гармонійної особистості не

досить. Лише за умов спільної, узгодженої діяльності наставників і родини можна домогтися помітних успіхів у вихованні.

Вплив сім'ї на дитину має, безперечно, суб'єктивний характер і залежить від рівня моральності і культури батьків, їх життєвих планів, ідеалів, вчинків, родинних традицій тощо. Оскільки значна кількість батьків не мають належної психолого-педагогічної підготовки і не всім їм притаманне почуття громадянської відповідальності за належне виховання своїх дітей, на позашкільний заклад освіти покладається місія організатора підвищення родинної педагогічної культури.

Тут виникає зона відповідальності методичної та психологічної служби закладу. Робота психолога з батьками ведеться за декількома напрямками: діагностика, консультування, психологічна просвіта тощо.

Діагностування має метою вивчення готовності батьків до співпраці із закладом освіти, рівня довіри до передбаченої виховної діяльності, здатності до активного творення виховного простору разом з педагогами-позашкільниками.

Консультаційна робота найчастіше відбувається в індивідуальному режимі, оскільки стосується особливостей виховання конкретної дитини, торкається засобів її підтримки під час кризових вікових періодів. Завдання психолога – допомогти батькам зрозуміти власного нащадка та мотиви його поведінки. У роботі з батьками важливо сформулювати позитивне, ціннісне ставлення до духовних потреб малюка чи підлітка, озброїти навичками аналізу стосунків, що склалися в родині, шляхів подолання непорозумінь, навчити партнерському спілкуванню з підростаючою людиною. Психологічна просвіта реалізується як за допомогою різноманітних форм надання інформації (лекторії, тематичні консультації, інформаційні листки-рекомендації тощо), так і через залучення батьківства до участі у практичних групових заняттях, які відвідуються на запрошення психолога й мають метою вирішення демонстраційних завдань – розглядаються конкретні ситуації з практики родинного виховання, узагальнюються знання з теорії і практики сімейної педагогіки. Навчальні задачі включають яскраво виражені суперечності, конфлікти, дилеми та чітко сформульовані запитання. Як правило, розв'язуються ці задачі батьками безпосередньо на заняттях, а також в процесі самоосвіти. Важливим є те, що батьки мають самостійно знаходити оптимальні, практично можливі варіанти подолання труднощів.

У поєднанні з грамотним батьківським впливом виправдовують своє існування наскрізні програми виховання, що останнє десятиріччя, послідовно змінюючи одна одну, забезпечують впровадження у виховний простір Центру естетичного виховання Хортицького району національних, громадянських та правових основ через

використання освітнього арсеналу, властивому позашкільному закладу освіти мистецького спрямування.

Наскрізна програма виховання має модульну структуру, яка, в залежності від тематичної направленості, охоплює опрацювання основного проблемного поля й передбачає такі шляхи реалізації:

- роботу з вихованцями під час гурткових занять,
- організаційно-масові заходи,
- роботу з дітьми за місцем проживання (компетенція філій ЦЕВ – дитячо-юнацьких клубів),
- роботу психологічної служби,
- роботу з батьками.

Зокрема, вже відпрацьована наскрізна програма «Громадянська та національне виховання серед дітей та підлітків в межах Центру естетичного виховання Хортицького району» свого часу складалася з модулів, що тематично поділялися на розділи:

Модуль «Моя Батьківщина» – розділи: «Істрія рідного краю», «Полікультурність, міжнаціональні, етнічні зв'язки», «Україна серед інших держав»;

Модуль «Права, свободи, обов'язки» – розділи: «Свобода обирати, критично мислити і вільно висловлювати власну думку», «Обов'язок дотримуватися законів і норм моралі», «Право бути захищеним»;

Модуль «Буденність і духовність» – розділи: «Милосердя і соціальні обов'язки», «Екологічна культура», «Життєва позиція щодо здорового способу життя».

Нині, на зміну відпрацьованій, прийшла наскрізна виховна програма «Особистість і суспільство», що теж має модульну будову. Повноцінна реалізація таких її модулів як «Формування соціально-громадянського досвіду та вільний розвиток особистості», «Україна полікультурна держава», «Здоровий спосіб життя та навички безпечної поведінки» неможлива без залучення до співпраці батьківської громадськості, оскільки спирається зміст модулів саме на педагогіку народознавства, українську національну систему виховання, що, у свою чергу, має пріоритетом родинне традиційне виховання з властивим йому превалюючим виховним впливом старшого покоління на молодше.

У зв'язку з цим не можна обминути увагою роль Загальних зборів батьків та Батьківської ради закладу, на засіданнях яких вирішуються нагальні проблеми щодо залучення родин вихованців до організаційно-масової діяльності ЦЕВ, що проводяться у Центрі естетичного виховання до календарних, народних, державних свят та визначних дат на рівні закладу. Масляна, Міжнародний жіночий день, День захисника вітчизни, Великдень, День Перемоги, Свято останнього дзвоника, День відкритих дверей, День

Незалежності, День визволення міста від фашистських загарбників, Свято Врожаю, День Святого Миколая, Новорічні та різдвяні свята, організовані у вигляді тематичних заходів, ігрових програм, сімейних конкурсів поробок та малюнків, – саме через участь родини в їх святкуванні транспонуються у свідомість дитини традиційні національні сімейні цінності, засвоюються основи родинного виховання, які згодом будуть передані нащадкам у наступних поколіннях.

Немає сумніву в тому, що результативність виховної діяльності в закладі освіти залежить від спільних зусиль педагогів і сім'ї. Сформувати в молодого покоління знання і відчуття роду неможливо без залучення батьківської громадськості, підвищення її педагогічної культури. Як вказувалось вище, саме через відчуття роду і завдяки йому кожна людина приходить до світлого образу Батьківщини, до щирих, глибоких і чесних роздумів про найістотніший, найголовніший сенс людського життя.